C/2024/2807

23.4.2024

ODPORÚČANIE RADY (EÚ)

z 12. apríla 2024,

o hospodárskej politike eurozóny

(C/2024/2807)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 136 v spojení s článkom 121 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Hospodárstvo eurozóny sa ukázalo ako odolné voči veľkým hospodárskym otrasom posledných rokov, čo odzrkadľuje aj ráznu, koordinovanú a včasnú politickú reakciu, no v poslednom čase stratilo dynamiku. Po výraznom oživení v rokoch 2021 a 2022 sa v roku 2023 očakáva spomalenie rastu v eurozóne na 0,6 %. Hoci klesajúce, vysoké spotrebiteľské ceny väčšiny tovarov a služieb zanechávajú vážne následky na hospodárstve, a to aj napriek klesajúcim cenám energií, pričom zahraničný dopyt neposkytuje výraznú podporu. Súčasne sa účinky sprísňovania menovej politiky postupne prejavujú v hospodárstve. Pozitívne je, že trh práce zostáva silný, s rekordne nízkou mierou nezamestnanosti, ktorá sa líši pre jednotlivé členské štáty a ich regióny, a rekordne vysokou mierou účasti a zamestnanosti, hoci sa objavujú náznaky zhoršovania. V roku 2024 sa očakáva postupné oživenie rastu o 1,2 % spôsobené pokračujúcim rastom zamestnanosti a zvyšovaním reálnych miezd, pričom inflácia bude naďalej klesať. Tento výhľad stále sprevádza vysoká miera neistoty a rizík, ktoré súvisia najmä s vývojom prebiehajúcej útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, situáciou na Blízkom východe po brutálnych a nerozlišujúcich teroristických útokoch Hamasu na Izrael, ktoré by mohli opätovne narušiť dodávky energií s výrazným vplyvom na ceny energií, a s rizikami súvisiacimi so štrukturálnym spomalením v Číne. K rizikám spojeným s výhľadom môže navyše prispieť aj oneskorený vplyv politík boja proti inflácii a ich možné účinky na hospodársku činnosť. Tento výhľad zároveň ovplyvňujú aj štrukturálne zmeny súvisiace najmä so silnejúcim vplyvom zmeny klímy, čoho dôkazom sú extrémne poveternostné podmienky, ako aj požiare a povodne nebývalých rozmerov.

(2) Celková inflácia v eurozóne sa po dosiahnutí vrcholu (v októbri 2022) zmiernila, čo spôsobili najmä klesajúce ceny energií, ale aj postupné rozsiahle zmierňovanie ostatných zložiek. Napriek tomu je inflácia v sektore potravín a služieb naďalej vysoká, čo vplýva najmä na najzraniteľnejšie osoby, a v mnohých členských štátoch pretrvávajú výrazné inflačné tlaky. Predpokladá sa, že inflácia v roku 2024 klesne na 3,2 %, čím zostane nad cieľom Európskej centrálnej banky (ECB) na úrovni 2 %, a v roku 2025 klesne na 2,2 %. K procesu dezinflácie prispieva aj zvyšovanie úrokovej sadzby ECB, ktoré je najrýchlejšie a najväčšie od vytvorenia hospodárskej a menovej únie (HMÚ). Výnosy štátnych dlhopisov v eurozóne sa zvýšili, ale rizikové prirážky zostali relatívne stabilné. ECB opakovane vyjadrila svoj záväzok udržiavať vysoké úrokové sadzby tak dlho, ako to bude potrebné na zníženie inflácie na cieľovú úroveň, a objasnila, že budúci vývoj menovej politiky sa bude aj naďalej riadiť prístupom založeným na údajoch.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

(3) Otras spôsobený cenou energií naštrbil nákladovú konkurencieschopnosť v eurozóne, najmä pre energeticky náročnejšie členské štáty a odvetvia. Negatívne vplyvy vyšších nákladov boli doteraz zmierňované pohybmi výmenného kurzu a dočasnými opatreniami, ktoré prijali vlády na podporu podnikov a zraniteľných domácností. Aj kvôli vplyvu vysokých nákladov na energie, spolu s rozdielmi v energetickej náročnosti hospodárstiev členských štátov a s rozdielmi vo využívaní zdrojov energie členských štátov, ako aj rozdielom v štruktúrach trhu a politických reakciách však došlo k veľkým rozdielom v inflácii v rámci eurozóny. Napriek zníženiu cien energií v roku 2023 sa uvedené rozdiely v inflácii doteraz zmiernili len čiastočne. Ak by pokračovali, cenové rozdiely by spolu s rozptylom v raste miezd za posledné dva roky mohli viesť k rozdielom v konkurencieschopnosti členských štátov eurozóny a mohli by prispieť k makroekonomickým nerovnováham, ktoré by mohli narušiť riadne fungovanie eurozóny. Preto je dôležité riešiť všetky makroekonomické nerovnováhy. V strednodobom horizonte schopnosť eurozóny a členských štátov posilniť produktivitu čiastočne závisí od schopnosti udržať inovácie a investície. V tejto súvislosti by vyhliadky na potenciálne trvalo vyššie ceny energie a náklady v porovnaní s obchodnými partnermi, pretrvávajúce rozdiely v raste produktivity oproti iným partnerom a zvyšujúce sa riziká geoekonomickej fragmentácie znamenali znevýhodnenie pre hospodárstvo eurozóny.

(4) Vzhľadom na súčasné makroekonomické podmienky, ktoré sa vyznačujú pretrvávajúcou neistotou, vysokou infláciou a narušením konkurencieschopnosti eurozóny, je potrebné prísť s ambicióznym programom v príslušných oblastiach politiky. Z krátkodobého hľadiska zostáva prioritou zabezpečiť návrat inflácie k cieľu ECB na úrovni 2 %. Pretrvávajúce rozdiely v mierach inflácie medzi členskými štátmi by sa navyše mohli prejaviť aj vo zvyšovaní rozdielov v konkurencieschopnosti. Fiškálna politika by nemala prispievať k zvyšovaniu inflačných tlakov. Reálny príjem sa v roku 2022 znížil, čo si vyžiadalo prispôsobenie miezd s cieľom zmierniť stratu kúpnej sily, najmä v prípade osôb s nízkymi príjmami. Orgány verejnej správy by zároveň mali pozorne monitorovať druhotné účinky na infláciu a konkurencieschopnosť a zohľadniť ich pri tvorbe miezd. Okrem toho je naďalej nevyhnutné znižovať riziká ohrozujúce makrofinančnú stabilitu a makroekonomický vplyv sprísnených podmienok financovania. Eurozóna musí v budúcnosti pokračovať v podpore inkluzívneho a udržateľného rastu, zachovať si globálnu konkurencieschopnosť a zároveň sa vyhnúť zvyšovaniu rozdielov medzi členskými štátmi. V tejto súvislosti sú nápomocné reformy a investície, a to aj reformy a investície na podporu zelenej a digitálnej transformácie a odolnosti eurozóny. Včasné a účinné zapojenie sociálnych partnerov a silný sociálny dialóg sú kľúčové pre podporu tvorby politiky a širokého zapojenia, ktoré napomôže lepšiemu vykonávaniu.

(5) Očakáva sa, že po výrazne expanzívnych zámeroch fiškálnej politiky v rokoch 2020 až 2022 v dôsledku krízy, ktoré pomohli riešiť vonkajšie otrasy a chrániť zraniteľné domácnosti a životaschopné podniky, budú celkové fiškálne zámery v eurozóne v rokoch 2023 a 2024 reštriktívne, čo je v súlade s potrebou znížiť úrovne deficitu verejných financií a verejného dlhu a potrebou zabrániť zvyšovaniu inflačných tlakov a zároveň si zachovať pružnosť vzhľadom na vysokú mieru neistoty. V rokoch 2020 až 2022 slúžili expanzívne zámery fiškálnej politiky v eurozóne, ktorých výška dosiahla okolo 4 % hrubého domáceho produktu (HDP), na podporu hospodárstva vzhľadom na krízu spôsobenú ochorením COVID-19 a prudký nárast cien energií v dôsledku komplexnej vojenskej invázie Ukrajiny. V rokoch 2023 a 2024 sa očakáva, že súhrnné zámery fiškálnej politiky sa zmenia na reštriktívne, v oboch rokoch o 0,5 % HDP, najmä v dôsledku takmer úplného ukončenia krízových energetických opatrení. Celkové reštriktívne zámery fiškálnej politiky očakávané v rokoch 2023 a 2024 časom prispejú k obnoveniu fiškálnych rezerv, čím sa zvýši udržateľnosť verejných financií. Z tohto dôvodu je kľúčové zabezpečiť dodržiavanie limitov čistého rastu výdavkov odporúčaných Radou Európskej únie (Rada). Okrem potreby zachovať obozretnú fiškálnu stratégiu je potrebné zachovať a podľa možnosti čo najviac zvýšiť verejné investície a ďalej podporovať súkromné investície s cieľom podporiť konkurencieschopnosť, inkluzívny a udržateľný dlhodobý rast a spravodlivú zelenú a digitálnu transformáciu. V rokoch 2023 a 2024 sa očakáva ďalšie rozširovanie verejných investícií vo väčšine členských štátov, s pretrvávajúcou podporou z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti zriadeného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]) a iných fondov Únie. Verejné financie sú zároveň vystavené tlaku, ktorý vyplýva z vysokých nákladov v oblastiach spojených napríklad so starnutím obyvateľstva, obranou a menej priaznivým diferenciálom medzi úrokmi a rastom. V rámci odporúčaní pre jednotlivé krajiny bolo mnohým členským štátom eurozóny odporučené prijať opatrenia na zlepšenie udržateľnosti dôchodkových a zdravotníckych systémov a prijať daňové reformy. Vykonávanie preskúmania vládnych výdavkov ako pravidelnej súčasti ročného a viacročného rozpočtového postupu by pomohlo zlepšiť efektivitu a kvalitu verejných výdavkov. Pre preskúmania vládnych výdavkov treba jasne stanoviť rozsah, mandát a metodiku a ich

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

výsledky by sa mali jasne oznamovať verejnosti. Opatrenia proti agresívnemu daňovému plánovaniu, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a proti daňovým únikom môžu tiež zvýšiť efektívnosť a spravodlivosť daňových systémov a zároveň podporiť obnovu a zvyšovať príjmy.

(6) Očakáva sa, že súhrnný pomer dlhu k HDP eurozóny v priebehu rokov 2023 – 2024 poklesne kumulatívne o 2,8 percentuálneho bodu a do konca roka 2024 tak dosiahne výšku 89,7 % HDP. Tento pokles je spôsobený najmä rastom nominálneho HDP, ktorý prevyšuje priemernú úrokovú sadzbu platenú z nesplateného dlhu. Dlh však zostáva vo viacerých členských štátoch zvýšený a celkovo vyššie úrokové sadzby sa postupne premietnu do vyšších nákladov na dlhovú službu, čo bude mať negatívny vplyv na dynamiku dlhu vo všetkých ostatných prípadoch. Rada v decembri 2023 dosiahla dohodu o balíku týkajúcom sa skúmania správy hospodárskych záležitostí, ktorý pozostáva z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97, nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1467/97 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku a smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/85/EÚ o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov. Reforma rámca správy hospodárskych záležitostí je podporiť realistické, udržateľné a postupné fiškálne úpravy, ktoré by sa riadili strednodobými plánmi pre jednotlivé krajiny, a zvýšiť udržateľný rast prostredníctvom podpory príslušných reforiem a investícií. Reformovaný rámec správy hospodárskych záležitostí zaistí väčšiu jasnosť a predvídateľnosť fiškálnej politiky v budúcnosti a zároveň podporí udržateľnosť dlhu a hospodársky rast.

(7) V roku 2023 zostali čisté náklady na núdzové podporné opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu nárastu cien energií vysoké, hoci mierne klesali v kontexte znižujúcich sa cien energií z vrcholu z roku 2022. Komisia odhaduje, že čisté rozpočtové náklady takýchto núdzových podporných opatrení v roku 2023 predstavujú až 1,0 % HDP eurozóny, čo je pokles oproti 1,3 % v roku 2022. Napriek lepšiemu zacieleniu smerovala takmer polovica súvisiacich rozpočtových nákladov v roku 2023 na cenové opatrenia, ktoré nie sú zacielené na zraniteľné domácnosti a podniky. Teraz sa očakáva, že väčšina opatrení sa v súlade s očakávanou stabilizáciou cien energií v priebehu roka 2024 postupne zruší. Ak sa takéto plány zrealizujú, vzniknú v roku 2024 v eurozóne ako celku zostatkové rozpočtové náklady približne vo výške 0,2 % HDP. Ak by sa však cena energií opätovne zvýšila na úrovne, ktoré by si vyžadovali nové podporné opatrenia alebo pokračovanie existujúcich opatrení, takéto podporné opatrenia by sa mali zamerať na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, mali by byť fiškálne dostupné a mali by sa v rámci nich zachovať stimuly pre úspory energie. Všeobecne a nad rámec opatrení súvisiacich s energetickou krízou by intenzívnejšie využívanie environmentálneho zdaňovania v súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ spolu s postupným rušením dotácií na fosílne paliva, ktoré neriešia energetickú chudobu alebo spravodlivú transformáciu, a iných environmentálne škodlivých dotácií mohlo prispieť k zväčšeniu fiškálneho priestoru pre členské štáty eurozóny.

(8) Udržiavaním dostatočne vysokej úrovne vysokokvalitných verejných investícií sa môže pomôcť mobilizovať súkromné investície, posilniť potenciálny rast a konkurencieschopnosť a podporiť zelenú a digitálnu transformáciu, ako aj posilniť sociálnu a hospodársku odolnosť. V tomto ohľade je prioritou úplné vykonanie reforiem a investícií v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a fondov politiky súdržnosti. Vykonávanie národných plánov obnovy a odolnosti je na dobrej ceste, no ich napredovanie sa v jednotlivých štátoch líši a v niektorých prípadoch je potrebné zvýšiť intenzitu vykonávania, aby sa odstránili nahromadené omeškania. Do polovice novembra Komisia prijala 34 žiadostí o platbu od 19 členských štátov eurozóny a vo forme grantov a pôžičiek vyplatila celkovo 162,1 miliardy EUR. Z toho 51,6 miliardy EUR sa vyplatilo v rámci predbežného financovania a 110,5 miliardy EUR sa vyplatilo po dosiahnutí míľnikov a cieľov. V roku 2023 bolo tempo vyplácania o niečo nižšie, ako sa očakávalo – čiastočne preto, že členské štáty sa zameriavajú na revíziu svojich národných plánov obnovy a odolnosti v dôsledku zmien v prideľovaní grantov, nových žiadostí o pôžičky a zavádzania kapitol o plánoch REPowerEU. Od začiatku krízy ochorenia COVID-19 sa v rámci politiky súdržnosti prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Kohézneho fondu, Európskeho sociálneho fondu a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí členským štátom eurozóny vyplatilo takmer 120 miliárd EUR. V súvislosti s hodnotením v rámci strednodobého preskúmania politiky súdržnosti budú mať členské štáty príležitosť preskúmať programy politiky súdržnosti a prideliť prostriedky na riešenie naliehavých potrieb a nových výziev. V rámci cyklu európskeho semestra 2024 sa poskytnú usmernenia pre strednodobé preskúmanie, lepšie sa nasmerujú finančné prostriedky vzhľadom na sociálno-ekonomický kontext a výzvy v členských štátoch a regiónoch a zároveň sa bude pokračovať v podpore komplementárnosti s Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a inými fondmi Únie.

(9) Podpora súkromných investícií, inovácií a rozvoja zručností má zásadný význam pre zvýšenie produktivity a posilnenie konkurencieschopnosti eurozóny, najmä na účely podpory zelenej a digitálnej transformácie. Odstránením prekážok brániacich investíciám, a to aj prostredníctvom reforiem na zjednodušenie a digitalizáciu plánovania, vydávania povolení a iných administratívnych postupov, by sa prispelo k podpore súkromných investícií. Prínosom priemyselnej politiky a politík zameraných na stranu ponuky môže byť aj podpora investícií, ochrana konkurencieschopnosti a predchádzanie rizikám spojeným s nadmernou závislosťou od obmedzeného počtu tretích krajín v oblasti kľúčových technológií, surovín a priemyselných vstupov. Komisia v rámci Priemyselného plánu Zelenej dohody určenej pre vek emisnej neutrálnosti predložila niekoľko iniciatív na posilnenie strategických odvetví vrátane návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení rámca opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby výrobkov emisne neutrálnych technológií (akt o emisne neutrálnom priemysle), návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje rámec na zaistenie bezpečných a udržateľných dodávok kritických surovín a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1724 a (EÚ) 2019/1020 a návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Platforma strategických technológií pre Európu („platforma STEP“) a menia smernice 2003/87/ES, nariadenia (EÚ) 2021/158, (EÚ) 2021/1056, (EÚ) 2021/1057, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 2021/1060, (EÚ) 2021/523, (EÚ) 2021/695, (EÚ) 2021/697 a (EÚ) 2021/241 (platforma STEP). Prostredníctvom Inovačného fondu a Modernizačného fondu sa zároveň poskytuje finančná podpora na potrebnú transformáciu súkromného sektora. Prijatím dočasného krízového a transformačného rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine Komisia umožnila členským štátom využiť flexibilitu stanovenú v pravidlách štátnej pomoci uplatňovaných na podporné opatrenia v odvetviach, ktoré sú kľúčové pre prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo. Hoci členské štáty eurozóny prijali opatrenia na podporu odvetví, ktoré sú najviac ohrozené energetickou krízou, a na podporu zelenej transformácie, o takýchto opatreniach sa vo všeobecnosti rozhoduje na vnútroštátnej úrovni, takže hrozí riziko narušenia rovnakých podmienok v rámci vnútorného trhu. Návrh týkajúci sa platformy STEP je riešenie zvýšenej potreby verejných investícií Únie do strategických technológií, aby sa podporili oveľa väčšie súkromné investície, pričom môže prispieť k zabezpečeniu súdržnosti a vnútorného trhu. Silné kapitálové trhy (CMU) sú zásadne dôležité pre inkluzívne, konkurencieschopné a odolné hospodárstvo eurozóny. Prehĺbenie únie kapitálových trhov by pomohlo mobilizovať potrebné súkromné financovanie zelenej a digitálnej transformácie, znížiť fragmentáciu a zlepšiť prístup k financiám. Vo februári 2023 Európska rada vyzvala Radu a Európsky parlament, aby pokročením v práci na legislatívnych návrhoch v tejto oblasti a jej dokončením urýchlili vykonávanie akčného plánu CMU.V máji 2023 si Euroskupina stanovila za cieľ do marca 2024 dosiahnuť dohodu o tom, na ktoré oblasti by sa Komisia mala zamerať v záujme ďalšieho prehĺbenia CMU. V rámci práce na HMÚ Komisia v roku 2023 predložila balík návrhov o právnom rámci pre digitálne euro, ktorý pozostáva z návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o eurobankovkách a eurominciach ako zákonnom platidle, návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o poskytovaní služieb v digitálnom eure poskytovateľmi platobných služieb zaregistrovanými v členských štátoch, ktorých menou nie je euro, a o zmene nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1230 a návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zavedení digitálneho eura. Digitálnym eurom, ktoré by bolo doplnkom k hotovostnému euru, by sa podporila digitalizácia hospodárstva, ako aj inovácie v oblasti maloobchodných platieb, a zároveň by sa znížila fragmentácia platieb v celej Únii. V prípade emisie digitálneho eura by vznikla nová možnosť využívania bezrizikovej menovej bázy pri európskych platobných službách. Zároveň by sa uľahčili cezhraničné platby a prispelo by sa k posilneniu medzinárodnej úlohy eura, ako aj otvorenej strategickej autonómie Únie.

(10) Napriek spomaľovaniu rastových impulzov zostáva trh práce stále odolný. V roku 2023 stále stúpala zamestnanosť aj pracovný čas, a to v kontexte nedostatku pracovných síl a zručností a zvýšenej tendencie podnikov hromadiť pracovnú silu. Napriek tomu, že sa v členských štátoch celkovo dosiahla dobrá výkonnosť, niektoré skupiny sú na trhu práce stále nedostatočne zastúpené, vrátane žien, mladých ľudí a nízkokvalifikovaných osôb, osôb so zdravotným postihnutím. Aktívne politiky trhu práce spolu s poskytovaním kvalitného a cenovo dostupného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj dlhodobej starostlivosti, zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvyšovaní účasti a podpore poskytovania a nadobúdania zručností, a to aj pre zelenú a digitálnu transformáciu, pričom v dlhodobom horizonte pozitívne vplývajú na rast potenciálneho HDP a konkurencieschopnosť. Podpora lepších pracovných podmienok a dopĺňanie talentov v Únii, riadenie legálnej migrácie z tretích krajín a zabezpečenie dodržiavania a presadzovania pracovných a sociálnych práv môžu prispieť k riešeniu nedostatku zručností a kvalifikovanej pracovnej sily. V roku 2022 členské štáty eurozóny vydali 664 000 prvých pracovných povolení štátnym príslušníkom tretích krajín na účely zamestnania, pričom toto číslo sa v priebehu predchádzajúcich desiatich rokov takmer strojnásobilo.

(11) Nominálne mzdy sa v roku 2022 (+ 4,8 %) a na začiatku roka 2023 zvýšili, a to v dôsledku vysokej inflácie a prehriatych trhov práce. Hoci sa tým čiastočne zmiernila strata kúpnej sily, rast nominálnych miezd nedržal krok s infláciou (- 3,7 % v prípade reálnych miezd v roku 2022). Je pravdepodobné, že v rokoch 2023 a 2024 bude rast nominálnych miezd silný, zatiaľ čo reálne mzdy by mali mierne stúpnuť a posilniť tak domáci dopyt. Očakávaný rast miezd môže zároveň ovplyvniť ceny tovarov so silným podielom domácej pracovnej sily, ako sú napríklad služby, hoci tento vplyv na ceny by sa mohol zmierniť, ak sa zruší zvýšenie jednotkových ziskov v minulosti. Pokiaľ nebudú vyššie mzdy sprevádzané zodpovedajúcim rastom produktivity, mohli by takisto ovplyvniť konkurencieschopnosť a trvalé rozdiely v eurozóne by spolu s inými faktormi mohli viesť k makroekonomickým nerovnováham. V súlade s vnútroštátnymi postupmi a rešpektujúc úlohu sociálnych partnerov by preto dohody o mzdách mali okrem sektorovej a vnútroštátnej dynamiky primerane odrážať vývoj v eurozóne.

(12) Zvýšenie životných nákladov, najmä v súvislosti s energetickou krízou a súvisiacim zhoršením obchodných podmienok, malo negatívny vplyv na reálny príjem, ako aj výrazné sociálne dôsledky. V roku 2022 stúpli ceny za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a všetky ďalšie palivá o 17,5 %, ceny za potraviny a nealkoholické nápoje o 10,5 % a ceny za dopravu o 11,2 %. Domácnosti s nízkymi príjmami postihli zvlášť veľké úpravy životných nákladov. Vo viac než polovici členských štátov eurozóny došlo k nárastu materiálnej a sociálnej deprivácie a energetickej chudoby, a to aj napriek vývoju nominálnych miezd a mechanizmom podpory. Vo viacerých členských štátoch zvýšenie životných nákladov neúmerne postihlo starších ľudí a ľudí žijúcich vo vidieckych oblastiach.

(13) Bankový sektor eurozóny sa ukázal ako odolný aj napriek rôznym epizódam zvýšených otrasov na trhu. Bankový sektor eurozóny má v súčasnosti dostatočnú kapitálovú vybavenosť a je ziskový, ako to potvrdili aj stresové testy, ktoré v roku 2023 v rámci celej Únie vykonal Európsky orgán pre bankovníctvo zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 ([4]). Popri sprísňovaní menových a úverových štandardov sa výrazne spomaľujú toky úverov do súkromného sektora. V budúcnosti existuje riziko slabšej kvality aktív, ak sa makroekonomický výhľad prudko zhorší, pričom úrokové sadzby zostanú počas dlhšieho obdobia vysoké. Zároveň môže byť odvetvie nebankového finančného sprostredkovania konfrontované so zraniteľnosťami. V súvislosti so sprísnenými podmienkami financovania bude pre zachovanie schopnosti finančného sektora financovať hospodárstvo dôležité včasné monitorovanie rizík, aktívna spolupráca s dlžníkmi a aktívne riadenie nesplácaných úverov. Môžu sa objaviť aj iné riziká ohrozujúce finančné trhy. Vyššie rizikové prirážky a sprísňovanie podmienok likvidity môžu viesť k silnejšej a potenciálne nesystematickej korekcii cien aktív. Takisto je potrebné pozorne monitorovať prebiehajúce korekcie na trhoch s nehnuteľnosťami určenými na bývanie a na podnikanie. Rastúce úrokové sadzby a zhoršujúca sa schopnosť obsluhovať dlh môžu viesť k podstatným korekciám cien nehnuteľností a mohli by podnietiť finančnú nestabilitu.

(14) Vedúci predstavitelia eurozóny vo vyhlásení zo samitu eurozóny z marca 2023 opätovne potvrdili svoje záväzky dobudovať bankovú úniu v súlade s vyhlásením Euroskupiny zo 16. júna 2022. V tejto súvislosti Komisia v apríli 2023 predložila návrh reformy rámca pre krízové riadenie bánk a ochranu vkladov. Cieľom návrhu je vytvoriť rámec vhodný pre zlyhávajúce banky akejkoľvek veľkosti a akéhokoľvek obchodného modelu vrátane menších aktérov, a týmto spôsobom zachovať finančnú stabilitu, minimalizovať využívanie verejných finančných prostriedkov a posilniť dôveru vkladateľov. Euroskupina sa zaviazala následne preskúmať stav bankovej únie a na základe konsenzu identifikovať možné ďalšie opatrenia týkajúce sa ostatných zostávajúcich prvkov s cieľom posilniť a dobudovať bankovú úniu. Okrem toho, ratifikácia revidovanej Zmluvy, ktorou sa zriaďuje Európsky mechanizmus pre stabilitu , ktorou by sa umožnilo zavedenie spoločného zabezpečovacieho mechanizmu pre jednotný fond na riešenie krízových situácií zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 806/2014 ([5]), by znamenala ďalšie posilnenie odolnosti eurozóny,

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 z 24. novembra 2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo) a ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 716/2009/ES a zrušuje rozhodnutie Komisie 2009/78/ES (Ú. v. EÚ L 331, 15.12.2010, s. 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/1093/oj).

([5]) Nariadenie Európskeho parlamentu A Rady (EÚ) č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 (Ú. v. EÚ L 225, 30.7.2014, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/806/oj).

TÝMTO ODPORÚČA, aby členské štáty eurozóny v rokoch 2024 až 2025 prijali jednotlivo, a to tak prostredníctvom vykonávania svojich národných plánov obnovy a odolnosti, ako aj spoločne v rámci Euroskupiny, opatrenia s cieľom:

1. Prijať koordinované a obozretné fiškálne politiky s cieľom udržať dlh na obozretnej úrovni alebo prijateľným spôsobom znižovať mieru zadlženosti. Dosiahnuť celkovo reštriktívne zámery fiškálnej politiky v eurozóne v súlade s odporúčaniami Rady pre jednotlivé krajiny, a tým posilniť udržateľnosť verejných financií a zabrániť podnecovaniu inflačných tlakov, hoci by politiky mali vzhľadom na prevládajúcu neistotu zostať pružné. Čo najskôr v roku 2024 postupne ukončiť núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky a súvisiace úspory použiť na zníženie deficitov. Vypracovať fiškálne stratégie na dosiahnutie obozretnej strednodobej fiškálnej pozície a v prípade potreby posilniť udržateľnosť dlhovej služby prostredníctvom rozhodnej, diferencovanej, postupnej a realistickej konsolidácie v kombinácii s vysokokvalitnými verejnými investíciami a reformami, najmä s cieľom dosiahnuť vyšší udržateľný rast a posilniť odolnosť eurozóny voči budúcim výzvam. Ak je to potrebné, zahrnúť do takýchto stratégií opatrenia na ďalšie zvýšenie efektívnosti a kvality verejných výdavkov a na zlepšenie udržateľnosti a primeranosti dôchodkových systémov a systémov zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti.

2. Udržať vysokú úroveň verejných investícií s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť produktivitu, konkurencieschopnosť a hospodársku a sociálnu odolnosť. Zabezpečiť pokračovanie v rýchlom a účinnom vykonávaní národných plánov obnovy a odolnosti vrátane kapitol o plánoch REPowerEU. Naplno využiť programy politiky súdržnosti a zabezpečiť, aby sa pri strednodobom preskúmaní programov politiky súdržnosti zohľadnili okrem iného nové výzvy a odporúčania identifikované v rámci európskeho semestra a pokrok pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv, no neznížiť pritom ich celkové ambície.

3. V súlade s vnútroštátnymi postupmi a pri rešpektovaní úlohy sociálnych partnerov podporovať vývoj miezd, ktorý zmierňuje stratu kúpnej sily, najmä v prípade pracovníkov s nízkymi príjmami, s náležitým ohľadom na riziká inflácie a dynamiku konkurencieschopnosti, ako aj zabránenie trvalým rozdielom v rámci eurozóny. Podporovať zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, a to aj v záujme zelenej a digitálnej transformácie. Vykonávať aktívne politiky trhu práce s cieľom riešiť nedostatok pracovných síl a zručností a zvýšiť produktivitu a rast. Podporovať lepšie pracovné podmienky s cieľom prilákať a udržať pracovníkov s cieľom riešiť nedostatok pracovnej sily. Prijať opatrenia na uľahčenie riadenej legálnej migrácie pracovníkov z tretích krajín v povolaniach s nedostatkom pracovných síl, v plnom súlade s využívaním talentov z Únie. Zaručiť a posilniť primerané a udržateľné systémy sociálnej ochrany a začlenenia. Zabezpečiť účinné zapájanie sociálnych partnerov do tvorby politík a posilniť sociálny dialóg.

4. Odstrániť prekážky pri investíciách, aby sa zmiernil nedostatok v investíciách do zelenej a digitálnej transformácie. Zlepšiť prístup k financiám, najmä pre inovačné podniky a malé a stredné podniky, prostredníctvom ďalšieho pokroku pri prehlbovaní a posilňovaní únie kapitálových trhov. Zabezpečiť, aby bola verejná podpora pre príslušné strategické odvetvia cielená, bez narušenia rovnakých podmienok na vnútornom trhu a s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť eurozóny a otvorenú strategickú autonómiu Únie. Pokračovať v posilňovaní medzinárodnej úlohy eura a dosiahnuť ďalší pokrok v úsilí zameranom na digitálne euro.

5. Udržať makrofinančnú stabilitu, zachovať úverové kanály pre ekonomiku a zamedziť riziku finančnej fragmentácie. Monitorovať riziká týkajúce sa sprísnených podmienok financovania, najmä riziká, ktoré sa týkajú kvality aktív a potenciálnych korekcií cien aktív, a to aj na trhoch s nehnuteľnosťami. Monitorovať vývoj v bankovom sektore a v oblasti nebankového finančného sprostredkovania, aby sa predišlo vzniku systémového rizika a jeho negatívneho presahovania do hospodárstva. Dobudovať bankovú úniu pokračovaním v práci na všetkých zostávajúcich prvkoch.

6. V ďalších krokoch pri prehlbovaní hospodárskej a menovej únie (HMÚ) by sa mali zohľadniť poznatky získané pri navrhovaní a realizácii komplexnej reakcie hospodárskej politiky Únie na krízu spôsobenú pandémiou ochorenia COVID-19. Pokrok pri prehlbovaní HMÚ by mal pokračovať otvorene a transparentne vo vzťahu k členským štátom mimo eurozóny a plne rešpektujúc vnútorný trh Únie.

V Luxemburgu 12. apríla 2024

Za Radu

predseda/predsedníčka

V. VAN PETEGHEM